

Dan Alexandru GUNĂ

**PRINCIPII ȘI METODE DE
REZOLVARE DIPLOMATICĂ A
DIFERENDELOR
INTERNAȚIONALE**

**Lumen
2015**

PRINCIPII ȘI METODE DE REZOLVARE
DIPLOMATICĂ A DIFERENDELOR
INTERNAȚIONALE
Dan Alexandru GUNĂ

Copyright Editura Lumen, 2015
Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin
fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de
mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GUNĂ, DAN

**Principii și metode de rezolvare diplomatică a diferendelor
internaționale** / Dan Gună. - Iași : Lumen, 2015
ISBN 978-973-166-400-2

341.7(100)

32.01(100)

Introducere

Rezolvarea diferendelor internaționale prin mijloace politico-diplomatice reprezintă o problemă de actualitate a zilelor noastre deși, unele metode aparțin unei cutume mai îndelungate. Realitatea internațională contemporană ne demonstrează prin numărul crescut de diferende inter-statale dar mai ales intra-statale că rezolvarea pașnică a diferendelor este încă un deziderat pentru comunitatea internațională. Asistăm la o creștere importantă a conflictelor interne, de multe ori motivate etnic sau religioasă, fapt ce ridică noi provocări cu privire la intervenția eficientă a comunității internaționale pusă în fața unor probleme complexe cu privire la respectarea unor valori fundamentale precum pacea și securitatea internațională, protecția drepturilor omului, integritatea teritorială. Conflictelor din Siria, Libia, Ucraina exemplifică din păcate aceste realități internaționale. De asemenea, statele se confruntă cu probleme dificile ridicate de exploatarea unor resurse transfrontiere și în același timp necesitatea ocrotirii mediului, amplificate și de criza economică încă actuală. Metodele diplomatice de soluționare a diferendelor trebuie să răspundă acestor provocări ale realităților contemporane și în perspectivă, statele trebuie să-și adapteze arsenalul diplomatic la diferende și pericole noi, de o complexitate crescută cum sunt de exemplu, cele de mediu, nucleare.

În acest context lucrarea noastră dorește să reliefeze utilitatea metodelor diplomatice dar și să surprindă abordarea statelor în acest domeniu atât din punct de vedere convențional dar și practic. În demersul nostru am considerat util să prezentăm semnificațiile principiului soluționării

pașnice a diferendelor internaționale, accentuând obligațiile care decurg din acesta. Interpretarea corectă a conținutului juridic al principiului ne conduce la concluzia de actualitate conform căreia statele au obligația rezolvării pașnice nu numai a diferendelor interstatale dar și a celor interne.

În decursul studiului am urmărit cercetarea fiecărei metode politico-diplomatice atât din punct de vedere al reglementării internaționale dar și a practicii în domeniu, fără a urmări un anumit tip de diferend. Am încercat surprinderea avantajelor dar și dezavantajelor acestor metode precum și factorii care influențează derularea acestora. Un alt aspect al cercetării noastre a vizat stabilirea sferei participanților la aceste proceduri dar și în sistemele instituționalizate specializate de soluționare cum sunt cele din cadrul organizațiilor economice. Cu toate că subiecții clasici ai dreptului internațional, statele și organizațiile internaționale interguvernamentale sunt actorii principali ai acestor metode nu se poate nega și implicarea altor participanți precum: ONG-urile, personalitățile internaționale, companiile private.

Capitolul 1.

Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale, principiu fundamental al dreptului internațional contemporan

1.1. Precizări terminologice

1.1.1. Termeni utilizați în doctrină, practica convențională și jurisprudențială

În practica convențională ca și în doctrină se folosește, în principiu, o terminologie variată („situație”, „fricțiune”, „neînțelegere”, „controversă”, „dezacord”), spre a desemna o anumită problemă litigioasă dintre state, și terminologia de: „diferend”, „dispută”, „conflict”, „criză” etc., spre a marca stările de un grad de pericol sporit care pun în primejdie pacea și securitatea popoarelor.¹ Dintre acești termeni, noțiunea de diferend are o accepțiune mai largă, înglobându-i pe ceilalți.

În doctrină diferendul internațional a fost definit ca „desemnând o neînțelegere, dezacord sau litigiu între două sau mai multe state, cu privire la un drept, pretenție sau interes”.²

Considerăm că pentru definirea noțiunii de „diferend internațional” sunt esențiale următoarele elemente:

---

¹ Dumitra Popescu, Traian Chebeleu, (coordonatori), *Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale*, Editura Academiei, București, 1983, p.18; Raluca Miga-Beșteliu, *Drept internațional public. Introducere în dreptul internațional public*, Ed.a III-a, Editura All Beck, 2003, București, p.332.

² Dumitra. Popescu, Adrian Năstase, Florin Coman, *Drept internațional public*, Casa de Editură și Presă, Șansa SRL”, București, 1994, p.292.

- subiecții specifici raporturilor de drept internațional public: statele, organizațiile internaționale interguvernamentale, mișcările de eliberare națională;

- neînțelegerile trebuie să privească drepturi, pretenții întemeiate pe normele dreptului internațional public;

- pretențiile trebuie să fie bine definite, contrarii;

Carta O.N.U folosește în mai multe articole doi termeni distincți și anume „diferend” și „situație”. Această terminologie este folosită în art.1.1, art.11.3, art.12.1, art.34, art.35.1 etc. Din analiza art. 34 reiese că termenul de „situație” are o sferă mai largă incluzând orice divergențe care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau ar putea da naștere unui diferend. Distincția dintre cei doi termeni pornește de la gravitatea stării conflictuale diferendul presupunând afirmarea certă, clară a unor pretenții opuse, pe când situația conține unele elemente contradictorii care s-ar putea transforma în diferend. Această abordare o regăsim și în alte documente O.N.U cum este spre exemplu Rezoluția Adunării Generale 43/51/1998 intitulată „Declarația asupra prevenirii și eliminării diferendelor și situațiilor care pot amenința pacea și securitatea internațională și rolul O.N.U în acest domeniu”.

În plan internațional se regăsesc convenții în care distincția pornită de la gravitatea stării conflictuale prezintă importanță cu privire la procedurile ce vor fi folosite pentru soluționare. Astfel, spre exemplu în cadrul Convenției de la Albufeira din 1998 cu privire la regimul de utilizare și protecție a fluviilor luso-hispanice este făcută o distincție între dificultățile uzuale generate de aplicarea convenției denumite de art. 22 pct.4 „probleme” și diferendele propriuzise denumite de art. 26 „litigii”. În funcție de această distincție se poate vorbi de o fază preconflictuală și una conflictuală. Competența de soluționare a problemelor(faza preconflictuală) ivite cu ocazia aplicării acordului revine

potrivit art. 22 pct.4 comisiei tehnice. Aceste probleme uzuale pot fi abordate și de celălalt organ Conferința Părților, organul suprem în aceeași fază preconflictuală. Astfel, potrivit art. 21.3, Conferința Părților se poate reuni pentru a analiza și rezolva problemele pe care comisia tehnică nu le-a putut soluționa.

În faza contencioasă se pot utiliza metodele politico-diplomatice clasice începând cu negocierile dar și alte mijloace convenite de către părți. Negocierile se pot desfășura în cadrul comisiei tehnice și/sau Conferinței Părților. Dacă disputa are un pronunțat caracter tehnic se va apela la o comisie de anchetă.

Această abordare diferențiată a problemelor de rutină apărute cu ocazia implementării convențiilor în raport de diferendele propriu-zise o regăsim și în unele convenții multilaterale dar și bilaterale din dreptul internațional al mediului. Spre exemplu art. 13 din Convenția-cadru a Națiunilor Unite din 1992 asupra schimbărilor climatice, dispune că: „Conferința părților va studia, la prima sa sesiune, realizarea unui proces consultativ multilateral, la dispoziția părților, la cererea acestora, pentru *reglementarea problemelor referitoare la aplicarea convenției*”. Dispoziții asemănătoare regăsim și în art. 27 din Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării în țările afectate grav de secetă și/sau de deșertificare, în special în Africa³. Dintre acordurile bilaterale amintim dispozițiile art. 13 și 14 din Convenția din

---

³ Conform art. 27 intitulat „Măsuri pentru soluționarea problemelor care privesc aplicarea convenției”:

Conferința părților va examina și va adopta procedurile și mecanismele instituționale pentru *soluționarea problemelor care pot apărea în legătură cu aplicarea convenției*.

2002 dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Polone privind cooperarea în domeniul protecției plantelor.⁴

La nivel terminologic remarcăm și utilizarea în unele acorduri a termenilor de „dezacord” sau „divergențe”. De exemplu Memorandumul de înțelegere dintre Ministerul Mediului și Pădurilor al României și Ministerul Mediului al Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul protecției mediului, semnat la București la 27 aprilie 2010 folosește în art. 8 termenul „divergențe” iar în art. 8 din Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Turcia privind cooperarea în domeniul protecției mediului, semnat la București la 10 septembrie 2001 este utilizat termenul de „dezacord”.

Există însă și cazuri de acorduri în care se folosesc termeni diferiți pentru stările conflictuale fără ca acest lucru să aibă consecințe procedurale deosebite. Un exemplu este Convenția din 1995 privind cooperarea pentru dezvoltarea durabilă a bazinului fluviului Mekong⁵ care prevede la art. 18 lit. c printre funcțiile Consiliului este și aceea de a rezolva orice problemă, divergență sau dispută în legătură cu acordul cu care este sesizat de către membrii Consiliului, ai Comitetului Reunit sau orice stat membru.

Noțiunea de diferend internațional apare și în jurisprudența internațională fiind pentru prima dată definită de către Curtea Permanentă de Justiție în speța Concesiunile Mavrommatis din 1924 ca „fiind un dezacord asupra unei

---

⁴ Astfel potrivit art. 13: „pentru soluționarea problemelor privind implementarea prezentei convenții autoritățile competente vor organiza, dacă este nevoie, consultări comune.” Art. 14 dispune: „Problemele litigioase care pot apărea în aplicarea prezentei convenții trebuie rezolvate de părțile contractante prin negocieri directe, în spiritul avantajului reciproc”.

⁵ Ne vom referi în continuare la această convenție sub denumirea Convenția privind Mekongul (1995).

probleme de drept sau de fapt, o opoziție de teze juridice sau de interese între două state”. Pornind de la acest înțeles al noțiunii de diferend Curtea Internațională de Justiție a fost confruntată în multe cazuri cu problema existenței sau inexistenței unei dispute, în funcție de care îi este sau nu angajată competența de soluționare⁶. Instanța a statuat că pentru a fi în fața unei dispute trebuie stabilită opoziție clară a unui stat față de pretențiile altui stat, neînsemnând că trebuie să existe neapărat dezbateri contradictorii între cele două. Existența unei dispute este o chestiune de determinare obiectivă realizată de către instanță pe baza dovezilor aduse de către părți. Curtea a făcut referire la distincția dintre diferend și situație în avizul consultativ din iunie 1971 privind Consecințele juridice pentru state determinate de prezența continuă a Africii de Sud în Namibia, însă de a lungul activității sale nu a accentuat această diferențiere.

1.1.2. Importanța distincției dintre diferend politic și diferend juridic respectiv diferend internațional și diferend intern

Referirea la diferendul politic și cel juridic este făcută în Carta O.N.U în art. 36.3 care stabilește că, atunci când Consiliul de Securitate face recomandări cu privire la rezolvarea unor diferende va tine seama și de faptul că, în general, diferendele de ordin juridic trebuie să fie supuse de

---

⁶ Dintre spețele în care s-a ridicat problema stabilirii existenței unui diferend amintim cu titlu exemplificativ: Interpretarea Tratatelor de pace cu Bulgaria, Ungaria și România din 1950, speța privind Timorul de Est dintre Australia și Portugalia din 1990, Problema interpretării și aplicării Convenției de la Montreal din 1971 în incidentul aerian Lockerbie din 1998 etc.

părți Curții Internaționale de Justiție, în conformitate cu dispozițiile Statutului Curții. Articolul 36.2 din Statutul Curții Internaționale de Justiție reia această referire stabilind că statele pot recunoaște oricând jurisdicția Curții pentru toate diferendele de ordin juridic având ca obiect:

- a. interpretarea unui tratat;
- b. orice problema de drept internațional;
- c. existența oricărui fapt care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale;
- d. natura sau întinderea reparației datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale.

Deși, Curtea s-a pronunțat de mai multe ori cu privire la implicațiile acestei distincții asupra propriei competențe, afirmând că niciodată nu se va eschiva de la a examina o afacere pentru simplul motiv că are implicații politice, dispozițiile Cartei dau posibilitatea în mod excepțional controlului politic asupra celui juridic. Astfel, art. 94 stabilește obligația statelor membre de a se conforma cu hotărârile CIJ iar în alin.2 se stabilește că dacă un stat nu respectă o asemenea hotărâre Consiliului de Securitate poate, în caz că socotește necesar, să facă recomandări sau să hotărască măsurile de luat pentru aducerea la îndeplinire a hotărârii. Din exprimarea textului reiese posibilitatea Consiliului de a refuza luarea unor măsuri dacă consideră că nu este cazul sau de a stabili alte măsuri pentru aducerea la îndeplinire a hotărârii. Luarea unor măsuri pentru a asigura supremația domniei dreptului astfel cum a fost stabilită de către Curte poate fi paralizată prin exercitarea dreptului de veto din rațiuni politice. Ca atare, teoretic distincția dintre aspectul politic și cel juridic poate avea o anumită însemnătate cu privire la modul de soluționare a unui diferend.